

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด
People's Participatory Management based on Buddhist Principles
Implemented by Thung Khao Luang Subdistrict Administrative
Organization, Thung Khao Luang District, Roi Et Province

พระณัฐนันท์ จิตตสัโร (วรวงศ์)¹ และ พระครูกิตติวราทร²
Phra Nattanon Jittashangvaro (Vorawong)¹ and Phrakhrukittiwarathon²

Received: 15 November 2024; Revised: 09 February 2025; Accepted: 16 February 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) การเปรียบเทียบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 348 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวงอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การประเมินผล และการดำเนินงาน ซึ่งทุกด้านมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ 2) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่าไม่มีความแตกต่าง 3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน การร่วมดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสังเกตการณ์การทำงานขององค์กร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การบริหารจัดการ; หลักพุทธธรรม; สังคหวัตถุ 4

---

^{1 2} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด; Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus
Corresponding Author, E-mail: nattanon.086@gmail.com

Abstract

This research aims to investigate 1) the public participation management based on Buddhist principles of the Thung Khao Luang Subdistrict Administrative Organization (SAO), Thung Khao Luang District, Roi Et Province; 2) the comparison of public participation management based on Buddhist principles of the SAO, classified by personal factors; and 3) the recommendations for developing public participation management in the area. The sample consists of 348 citizens aged 18 years and older, with a questionnaire used as the research instrument. Data analysis was performed using statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing.

The findings revealed that 1) the level of public participation management based on Buddhist principles in the SAO of Thung Khao Luang was high, with the highest average scores found in decision-making participation, benefit sharing, evaluation, and operation. All aspects incorporated the fourfold Buddhist principle (Sangkhawattathu 4). 2) When comparing opinions regarding public participation management based on gender, age, education level, occupation, and income, no significant differences were found. 3) Recommendations include encouraging public participation in presenting community issues and needs, collaborating with local administrative organizations, and observing the organization's operations.

Keywords: Public Participation; Management; Buddhist Principles;

Sangkhawattathu 4

บทนำ

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ปรากฏอยู่ใน 2 หมวดสำคัญ ได้แก่ หมวด 6 แผนนโยบายแห่งรัฐ และหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใกล้มือของประชาชน ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีส่วนร่วมได้ อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังเป็นบทเรียนรู้แก่ประชาชนที่จะเข้าถึงการเมืองการปกครองในระดับชาติต่อไป หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองระดับชาติจะก้าวหน้ามีคุณภาพเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับฐานคุณภาพของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่หนุนส่งขึ้นมา ฐานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มั่นคง

ยอมคำจูนหนุนเนื่องให้การเมืองระดับชาติมีความเข้มแข็ง ก้าวหน้า และยั่งยืนสามารถนำพาประชาชนและประเทศชาติให้มีความมั่นใจ ฝากุ และมั่นคงได้ (โชคสุข กรกิตติชัย, 2560)

การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อส่งเสริมทุนทางสถาบันของประเทศไทยในระยะเวลาของแผนพัฒนาท้องถิ่น ฉบับที่ 13 ว่า การยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและทันต่อสถานการณ์ โดยเร่งปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมมีการเชื่อมโยงจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นได้อย่างมีบูรณาการและมีธรรมาภิบาล ภาครัฐจึงต้องเร่งพัฒนากลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัลและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการสาธารณะให้มีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ร่วมกับการใช้ข้อมูลและกระบวนการมีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายสาธารณะและการกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปได้อย่างฉับไว เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่โดยภาครัฐต้องทบทวนบทบาทและกระบวนการทำงาน เน้นการพัฒนาสมรรถนะให้ยึดหยุ่นคล่องตัว เชื่อมโยงและเปิดกว้าง ควบคู่กับการพัฒนาข้อมูลและบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็วและประหยัด เพื่อให้สามารถให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเท่าทันต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนและทุกภาคส่วน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2566)

ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นยังพบปัญหาในการดำเนินงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และการไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้ เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีนโยบายเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ความต้องการ และรวบรวมปัญหา ความต้องการดังกล่าวไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยว และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์

และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังคงมีทรัพยากรจำกัด ทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีความโปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นของตน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ตามหลักพุทธธรรม คือ การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอเป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง, 2566)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม คือ การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น และการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มาใช้เป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ชัดเจน เป็นระบบ และสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างแม่นยำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากร หมายถึง ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งหมด 3,729 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปจากประชากรดังกล่าวที่ได้รับการคัดเลือกด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 348 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยนี้ใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ถูกออกแบบโดยผู้วิจัยโดยอ้างอิงจากงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งประเภทปิด (Closed-ended) และเปิด (Open-ended) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามในส่วนนี้จะถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งจะใช้รูปแบบ Check List ในการกรอกข้อมูล

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ส่วนนี้เป็นการประเมินระดับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมใน องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการของ R.A. Likert ซึ่งมีระดับการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ในตอนนี้เป็นคำถามแบบ เปิด เพื่อรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ตอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในท้องถิ่น

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือวิจัยนี้เริ่มจากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย โดยกระบวนการตรวจสอบ และการทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) หลังจากการปรับปรุงแล้ว เครื่องมือจะถูกทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 18 ปี จำนวน 30 คน เพื่อคำนวณ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) เพื่อวัดความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการประสานงานกับงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยเกษตรร้อยเอ็ด และจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นทางการถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ จากนั้นผู้วิจัยพร้อมผู้ช่วยวิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจเนื้อหาและตอบอย่างครบถ้วน หลังจากตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองเพื่อป้องกันการสูญหายและรักษาคุณภาพของข้อมูลทั้งหมด ซึ่งแบบสอบถามที่ได้รับการตอบแล้วถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยประมวลผลทางสถิติ เช่น การคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังรวมถึงการทดสอบสมมติฐานเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์หรือความแตกต่างในตัวแปรที่ศึกษา ทั้งนี้ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์จะถูกนำมาสรุปเพื่อให้ข้อค้นพบของงานวิจัยมีความชัดเจนและรองรับด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ จึงได้เรียงตามลำดับผลการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 348 คน พบว่า เพศ: ชาย 52.30% หญิง 47.70% อายุ: ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 41-61 ปี (54.60%) ตามด้วย 18-40 ปี (25.29%) และ 61 ปีขึ้นไป (20.11%) การศึกษา: ส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี (74.14%) รองลงมาคือปริญญาตรี (22.70%) และสูงกว่าปริญญาตรี (3.16%) อาชีพ: ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร (33.33%) รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป (30.17%) อาชีพอื่น ๆ (23.57%) และข้าราชการ (12.93%) รายได้: ส่วนใหญ่ไม่เกิน 10,000 บาท (60.63%) ตามด้วย 10,000-20,000 บาท (33.05%) และมากกว่า 20,000 บาท (6.32%)

ส่วนที่ 2 ระดับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=0.30$) ผู้วิจัยสามารถสรุปภาพรวมตามตารางดังนี้

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด	การมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (หลักสังคหวัตถุ 4)	4.01	0.33	มาก	1
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (หลักสังคหวัตถุ 4)	3.90	0.36	มาก	4
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (หลักสังคหวัตถุ 4)	3.91	0.36	มาก	2
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (หลักสังคหวัตถุ 4)	3.90	0.39	มาก	3
รวม	3.93	0.30	มาก	-

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการศึกษาระดับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=0.30$) ซึ่งสามารถจำแนกผลการศึกษาในแต่ละมิติได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในกระบวนการตัดสินใจของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=0.33$) แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาและตัดสินใจในเรื่องสำคัญของชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงความโปร่งใสและความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐและประชาชนอย่างชัดเจน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในมิติของการดำเนินงานที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีระดับมากเช่นกัน ($\bar{X}= 3.90$, $S.D.=0.36$) แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การแบ่งปันผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการขององค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.91$, $S.D.=0.36$) ซึ่งสะท้อนถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงและการกระจายผลประโยชน์อย่างเหมาะสมในชุมชน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การประเมินผลของกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, $S.D.=0.39$) แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปผลทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	T-test/ F-test	ค่า Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม	.630	.828	✓	-
2	อายุ	การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม	.909	.404	✓	-
3	การศึกษา	การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม	.976	.378	✓	-
4	อาชีพ	การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม	1.231	.298	✓	-
5	รายได้	การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม	1.174	.310	✓	-

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปผลทดสอบสมมติฐานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การศึกษานี้สรุปผลเปรียบเทียบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมโดยองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ผลการวิเคราะห์พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งในภาพรวมและแต่ละด้าน โดยผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นสำคัญที่ควรดำเนินการใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาความต้องการและเข้าร่วมในการทำประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการและแสดงความคิดเห็นในกรณีที่โครงการไม่เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้

2. ด้านการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการจัดการตามแผนพัฒนาชุมชน รวมถึงดูแลผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือและจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชนและสนับสนุนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี โดยมุ่งเน้นการทำกิจกรรมหรือโครงการที่ตรงไปตรงมาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

4. ด้านการประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชน รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าของงบประมาณที่ใช้ โดยสร้างช่องทางให้ประชาชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการชุมชนในด้านการพัฒนาชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหาร

หารจัดการและการพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในสี่ด้านหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งทั้งหมดนี้มีเป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีศักยภาพและความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น แนวคิดของ วชิรวัชร งามละม่อม (2559) ที่ได้อธิบายการนำเอากระบวนการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นได้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในแต่ละกระบวนการ เช่น การตัดสินใจที่เริ่มจากการกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ และการเลือกนโยบายร่วมกัน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ตามหลักสังคหวัตถุ 4) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่าองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งร่วมตัดสินใจในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะการทำประชาคมและการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ แนวคิดของ วชิรวัชร งามละม่อม (2559) ยังสะท้อนถึงความสำคัญของการตัดสินใจที่ต้องเกิดขึ้นในกระบวนการที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันตลอดเวลา ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้นไปจนถึงการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพงศ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ายาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาในระดับปานกลาง ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการที่ไม่เพียงแต่เพิ่มศักยภาพของท้องถิ่น แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการร่วมกันทำงานเพื่อสร้างความยั่งยืนในชุมชน

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ หรือรายได้ ซึ่งอาจเกิดจากการที่ประชาชนในพื้นที่มีการศึกษาหรือประสบการณ์ร่วมกันในการเข้าร่วมกระบวนการต่าง ๆ ส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มีลักษณะใกล้เคียงกัน ผลการศึกษาเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดธนวัฒน์ อธิปัญญา และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน เช่น การร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัด รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนา การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการช่วยเหลือประชาชนที่

ประสบปัญหาหรือความเดือดร้อน เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า อายุ อาชีพ และการศึกษาของประชาชนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ในด้านเพศและรายได้ต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทำให้สมมติฐานของการวิจัยนี้สามารถยอมรับได้ ผลการศึกษาดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับการศึกษาของ พิรพงศ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ (2564) ในการศึกษาการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่นั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับกรณีของ อบต.ทุ่งเขาหลวง นอกจากนี้ การศึกษาผลกระทบของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในชุมชน ยังได้รับการยืนยันในงานวิจัยอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของวันดี ชันแก้ว และคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารท้องถิ่นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในชุมชน การอภิปรายผลนี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่สามารถทำให้ทุกกลุ่มในชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจ และการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ถูกแบ่งแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่เน้นการพัฒนาชุมชนโดยการร่วมมือร่วมใจของประชาชนทุกคน

องค์ความรู้ใหม่

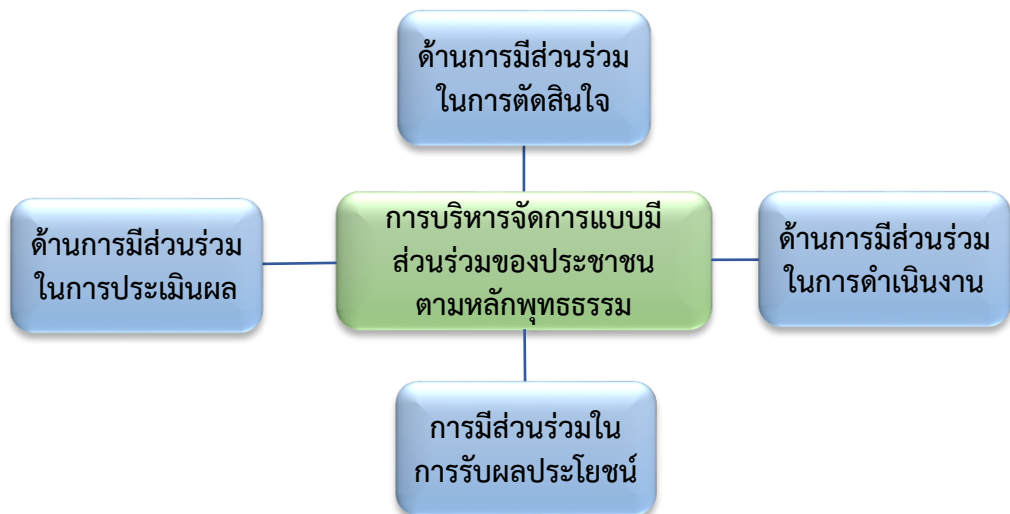
งานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำเสนอแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making Participation) → หลักทาน (Dāna) ประชาชนควรได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในระดับท้องถิ่น หลักทาน หรือ การให้ สามารถประยุกต์ใช้ในรูปแบบของ การให้โอกาส การให้ข้อมูล และการเปิดพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งช่วยสร้างความไว้วางใจและความเป็นเจ้าของร่วมกันในนโยบายสาธารณะ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation Participation) → หลักปิยวาจา (Piyavācā) ในการดำเนินโครงการพัฒนาควรใช้หลักปิยวาจาหรือการสื่อสารที่ดีเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชน การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย การสื่อสารอย่างเปิดเผย และการมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นมิตร จะช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความไว้วางใจ และส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit-sharing Participation) → หลักอรรถจริยา (Atthacariyā) อรรถจริยา หรือการทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นแนวทางที่สำคัญในเรื่องของการแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาให้เกิดความเป็นธรรม เช่น การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย การสนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจฐานราก และการพัฒนาสวัสดิการสังคมที่เท่าเทียม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างแท้จริง

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation Participation) → หลักสมานัตตา (Samānattatā) การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรใช้หลักสมานัตตา หรือ ความเสมอภาค ซึ่งหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีสิทธิในการตรวจสอบและเสนอแนะทางปรับปรุงนโยบายหรือโครงการพัฒนา การสร้างระบบประเมินผลที่มีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถให้ข้อเสนอแนะ จะช่วยให้การบริหารจัดการมีความยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากขึ้น ดังที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแบบมีส่วนร่วมภายใต้กรอบพุทธธรรม โดยเน้นการบูรณาการ หลักสังคหวัตถุ 4 กับกระบวนการมีส่วนร่วม 4 มิติ ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

1. การให้โอกาส (ทาน) → สร้างพื้นที่เปิดกว้างให้ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. การสื่อสารที่ดี (ปิยวาจา) → ใช้การสื่อสารอย่างเปิดเผยและสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการ

3. การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม (อัตถจริยา) → จัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ครอบคลุมและเท่าเทียม

4. การเปิดกว้างให้ตรวจสอบ (สมานัตตา) → สนับสนุนระบบประเมินผลที่โปร่งใสและให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวงอยู่ในระดับที่สูง โดยมีการเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การประเมินผล และการดำเนินงาน ทั้งสี่ด้านนี้มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้) สีล (ความประพฤติ) ภาวนา (การฝึกฝน) และสมาธิ (การรวมใจ) ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสมดุลและการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนในชุมชน 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่าไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้ถูกจำกัดด้วยปัจจัยเหล่านี้ 3) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน การร่วมมือในการดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการสังเกตการณ์การทำงานขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหารจัดการ การสรุปผลนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานและการพัฒนาต่อไปในหลายด้าน โดยได้จัดแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวงควรเปิดเวทีและช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการระบุปัญหาความต้องการและความคิดเห็นของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีความหมายและตรงตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

1.2 การบริหารจัดการที่มีการมีส่วนร่วม: องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวงควรมีส่วนร่วมกับชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชน โดยเน้นการสร้างความร่วมมือและความโปร่งใสในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามที่ประชาชนต้องการและเห็นผลได้จริง

1.3 การตรวจสอบและการเปิดเผยข้อมูล ควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าไปสังเกตการณ์และติดตามการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความโปร่งใสและความมั่นใจในกระบวนการดำเนินงาน

1.4 การตรวจสอบโครงการอย่างมีส่วนร่วม ควรให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน โดยการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการ: องค์กรบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของผู้รับจ้างภายนอก โดยให้ประชาชนมีบทบาทในการติดตามและประเมินการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

2.2 การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนในการประเมินผล: ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนที่หมุนเวียนกันเข้ามาประเมินผลแผนงานและการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ทุกชุมชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 การศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินศักยภาพของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยการสำรวจถึงขีดความสามารถและการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนต่อไป ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.2 การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นที่การศึกษาปริมาณไม่สามารถตอบได้

3.3 การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงอุปสรรคและสาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่นไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการมีส่วนร่วมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- โชคสุข กรกิตติชัย. (2560). *ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พระปลัดธนวัฒน์ อธิปัญญา, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และไพวรรณ ปุริมาตร. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 4(2), 18-31.

- พิรพงศ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2564). ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน
ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช.
วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(2), 479-490.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*. ปทุมธานี: สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการ
จัดการ TRDM.
- วันดี ชันแก้ว, สายัณห์ อินันใจ และสมจิต ขอนวงศ์. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรม
เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหาร
ส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์
รวมสมัย*, 5(2), 66-80
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). *แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล
ทุ่งเขาหลวง พ.ศ.2566-พ.ศ.2570*. ร้อยเอ็ด: สำนักงาน.